

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Tunézia

Készítette:
Tamás Anna, KGA
2021

Fontosabb gazdasági mutatók

Mutató megnevezése	Mértékegység	2015	2016	2017	2018	2019
GDP értéke (folyó áron)	Mrd USD	43,17	41,80	39,80	39,77	38,80
GDP változása (reál)	%	1,19	1,16	1,92	2,66	1,04
Egy főre jutó GDP folyó áron	USD/fő	3 861,69	3 697,93	3 481,23	3 438,79	3 317,45
Infláció (HICP)	%	4,44	3,63	5,31	7,31	6,72
Munkanélküliségi ráta	%	15,16	15,56	15,33	15,46	15,13
Export értéke	Mrd USD	17,30	16,73	17,44	19,20	19,13
Import értéke	Mrd USD	21,99	21,22	22,36	24,46	23,31
FDI állomány	Mrd USD	0,97	0,62	0,81	0,99	0,81
FDI állomány	Mrd USD	0,03	0,24	0,06	0,03	0,02

Gazdasági és politikai helyzetkép

1. Alapinformációk: politikai berendezkedés, gazdasági-politikai szövetségi és viszonyrendszer (pl. EU, NATO, regionális gazdasági szervezeti tagság)

Tunézia prezidenciális köztársaság. A koalíciós nemzeti egységkormányt alkotó két meghatározó politikai párt, a polgári-nemzeti Nidaa Tounès és az iszlamista Ennahda. Az egységkormányt alkotó Karthágói Paktumból 2018 elején kilépett az Afek Tounès párt, melynek négy minisztere függetlenként folytatta munkáját. A hagyományosan erős szakszervezetek (UGTT) 2018 márciusában kihátráltak a kormány és a kormányfő támogatása mögül és egyre inkább önálló politikai erőként próbálnak fellépni.

Tunézia tagja az ENSZ-nek, a hágai Nemzetközi Büntetőbíróságnak, az Afrikai Uniónak, az Arab Maghreb Uniónak, az Arab Ligának, az Iszlám Együttműködési Szervezetnek, a Frankofonia Nemzetközi Szervezetének, a Sahel-Saharai Államok Közösségének, az El Nem Kötelezett Országok Mozgalmának és a Mediterrán Uniónak.

Az agadiri egyezmény értelmében Tunézia teljeskörű szabadkereskedelmi megállapodást tart fent Marokkóval, Egyiptommal és Jordániával, továbbá bilaterális megállapodások alapján Líbiával és Szíriával. Korlátozott szabadkereskedelmi megállapodás van érvényben az Európai Unióval, Törökországgal, Algériával, Kuvaittal és néhány szub-szaharai országgal.

Tunézia tagja a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetnek (OECD), a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Banknak (IBRD), a Nemzetközi Pénzügyi Társaságnak (IFC), a Nemzetközi Mezőgazdasági Fejlesztési Alapnak (IFAD) és az Arab Fejlesztési Banknak (ADB). Jelentős pénzügyi támogatásokat kap továbbá az Európai Befektetési Banktól (EIB), az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Banktól (EBRD) és általában az EU-tól, bilaterális (AFD, KWF, stb.) és multilaterális (ENI) szinten egyaránt.

Gazdasági és politikai helyzetkép

2. Aktualitások

Tunéziát a koronavírus járvány rendkívül érzékenyen érintette, és súlyos gazdasági és társadalmi válságot okozott, ami a politikai stabilitásra is negatív hatással van. A 2011-es arab tavasz január 14-i 10 éves évfordulója alkalmából heves tüntetés sorozatok kezdődtek az országban, amelyek sok esetben vezettek zavargásokhoz, fosztogatásokhoz. A tunéziai hatóságok egyenlőre kontroll alatt tudják tartani a helyzetet, de a válság súlyosbodásával ez egyre nehezebbé válhat.

2013 óta Tunézia két alkalommal kötött hitel megállapodást az IMF-fel (egyszer készenléti megállapodás, és egyszer kibővített megállapodás keretében). 2020. április 10-én a koronavírus járvány okozta károk enyhítésére az IMF 745 millió USD gyorssegélyt biztosított Tunéziai részére.

Az IMF a koronavírus járvány kitörésekor, 2020 áprilisában készített elemzést, amely bizakodó volt (2020-ra mindössze 4,3%-os visszaesést, 2021-re pedig 4,1%-os növekedést prognosztizáltak), azonban ezt kénytelenek voltak felülvizsgálni. 2020-ban a valós visszaesés 8,2% volt, amely rendkívül magas munkanélküliséget eredményezett (a hivatalos adatok szerint 15%, de a valóságban a 20-30%-ot is elérte).

3. Választások

A 2011. évi forradalom óta az országban 222 párt alakult és 10 kormány váltotta egymást. 2019. október 23. óta a rendszerellenes, független egyetemi körökből érkező, iszlamista hátterű Kais Saied az államfő. 2019. október 6-án parlamenti választásokat is tartottak, melyen az iszlamista Ennahda kapta a legtöbb mandátumot (52-öt a 217-ből). A párt 2011 óta a belpolitika megkerülhetetlen tényezője, ugyanakkor mindeddig valamennyi koalíciós partnerét kiszorította a politikai életből. A párt vezetője, Rached Ghannouchi 2019. november 13-a óta a Nemzetgyűlés elnöke is. A választások után alakult Elyes Fakhfakh nemzeti koalíciós kormánya korrupciógyanú miatt már július 15-én lemondott. Az államfő – figyelmen kívül hagyva a pártok jelöltjeit – Hichem Mechichi belügyminisztert kérte fel a kormányalakításra, aki egy pártoktól független szakértői kormányt alakított szeptember 2-án. Biztos parlamenti többség hiányában az új kormány életképességét meghatározó tényező, hogy képes-e új nemzeti frontot alakítani a Nemzetgyűlésben. A párton kívüli államfő és a széttöredezett Nemzetgyűlés rendszeres konfliktusba kerül a technokrata kormánnyal, a nemzeti párbeszédre irányuló kezdeményezések a kormány átalakítását illetve leváltását célozzák.

Gazdasági és politikai helyzetkép

4. Gazdaságpolitikai célok

Tunézia az 1990-es években felhagyott a szocialista gazdálkodás eszméivel, és a gazdasági liberalizáció és a gazdaságának világgazdaságba való integrációja mellett tette le a voksát. Azóta a korábbi tervgazdálkodás számos területére engedte be a konkurenciát, illetve engedte át ezeket a versenyszférának. A paternalista társadalmi berendezkedés és a rendkívül erős szakszervezetek miatt azonban nehézkes a privatizáció. A nagy állami vállalatok működtetésében továbbra is a szociális megfontolások érvényesülnek (a versenyképességekkel szemben), ami sajnálatosan kihat a vállalkozói szférára is. Ennek következtében a szegénységben élő lakosság rendszerint az államot okolja a megélhetési nehézségekért, illetve az államtól várja minden gondjának megoldását.

A koronavírus járvány miatt a nagy állami vállalatok hatalmas tartozásokat halmoztak fel, elmaradtak kifizetéseikkel, és működésükben nagyban függenek az állam segítségétől.

Az egymást követő kormányzatok rendszerint az exportfejlesztés és a külföldi működőtőke vonzásának fejlesztésében látják a kiutat és fogalmazznak meg ezekkel kapcsolatos konkrét, de betarthatatlan célokat. Az exportfejlesztési stratégia egyrészt az árualap, másrészt az exportpiacok diverzifikálását célozza meg. Az árualap-diverzifikálás a mezőgazdasági és bányászati termékek feldolgozottságának növelését, a gépipari és autóipari termékpaletta szélesítését (jelenleg elektronikai részegységeket és autóipari kábeleket exportálnak nagy mennyiségben), valamint a kis és középvállalati szektor megerősítését jelenti. Az exportpiac-diverzifikálás célterületei Skandinávia, Közép- és Kelet-Európa, valamint Afrika.

A koronavírus járvány miatt az export számos területen visszaesett, gyakorlatilag a mezőgazdaságon kívül minden szektor (elektronika, textil- és bőripar, vegyipar, energia ipar) rosszul teljesített.

Gazdasági és politikai helyzetkép

5. Kiemelkedő érdekcsoportok

Kiemelt érdekcsoport a foszfáttermelést is végző Compagnie des Phosphates de **Gafsa** céget is magába foglaló Groupe Chimique Tunisien. Tunézia a világ nyolcadik legnagyobb foszfáttermelő országa évi négy-öt millió tonnával, ami feldolgozás után foszforsavként, diammóniumfoszfátként és szuperfoszfátként kerül kivitelre mintegy évi 320 millió euró értékben. Az utóbbi években a vállalat teljesítménye drasztikusan romlott (2020-ban 44%-ot), olyannyira, hogy az utolsó évben Tunézia már importra is szorult. Ez azért is szült nagy elégedetlenséget, mert a cég gyártja a tunézai mezőgazdaság működéséhez szükséges műtrágyát is.

A Tunéziai Kőolajipari Tevékenységek Társaság (**ETAP**) egy másik fontos érdekcsoport. A második tekintetében fontos számadat, hogy az ETAP által biztosított koncessziókban, nagyságrendileg évi két-két millió tonna kőolajat és földgázt termelnek ki, ami a nemzeti energiafelhasználásnak nagyjából a felére elegendő. Az ETAP üzemelteti továbbá az algériai földgáz Európába szállítását biztosító Transmed földgázvezeték, melyből szállítási költség gyanánt további 800 ezer tonna földgázt emelnek ki belföldi felhasználásra. 2020-ban az ETAP termelése is jelentősen visszaesett (8%-al), ami nagyban köszönhető a koronavírus járványt övező olaj válságnak is.

A tunéziai elektromos és gáz szolgáltató vállalat (**STEG**) 1962-ben alakult, feladata az ország teljes körű áram és gáz ellátása. 2012-ben éves forgalmuk alapján Tunézia második legnagyobb vállalatának számít, azonban az utóbbi években jelentős tartozást halmozott fel. 2020-ban termelésük 4%-al esett vissza.

A tunéziai vízművek (**SONEDE**) 1968-ban alakult, feladata az ország teljes körű ivóvíz ellátása. A szennyvízelvezetésért az 1974-ben alapított **ONAS** felel. Mindkét cég évek óta küzd az elöregedett infrastruktúra okozta nehézségekkel, 2020 során számtalan alkalommal kényszerültek a vízszolgáltatás szüneteltetésére, meghibásodások, illetve vízhiány miatt.

Kilátások

1. GDP és infláció előrejelzés kormányzati és/vagy nemzetközi oldalról

Az IMF 2021. január 25-i országjelentésében 2021-re 3,8%-os GDP növekedést irányzott elő, jelezve, hogy a becslés bizonytalan, mivel a járvány kimenetele és a lakosság átoltásának ütemezése nehezen megjósolható. A középtávú fenntarthatóság nagyban függ attól, hogy Tunéziai milyen reformintézkedéseket hoz, és ezeket milyen mértékben tudja elfogadtatni a társadalommal valamint a nemzetközi közösséggel.

Az IMF az infláció tekintetében is bizakodó, a tunéziai központi bank monetáris politikájának függvényében 2021-re 3,8%-os növekedést jósol, 2022-re viszont már 5,2%-os növekedést irányoz elő.

2. Kormányzati szektorális fókusz

A kormányzat 2016-tól 2020-ig tartó fejlesztési terve a munkahelyteremtő és exportképes gazdaság célkitűzésén belül kifejezetten az **ipari termelés** nemzetközi értékláncba való integrációját, az információs és kommunikációs technológiák (IKT) fejlesztését, valamint a turizmus fejlesztését emeli ki. Eszközként pedig az üzleti környezet javítását és a befektetések ösztönzését jelöli meg. Külön kormányzati célkitűzés a természeti erőforrásokkal való zöld- és fenntartható gazdálkodás kialakítása.

Az **agrárpolitika** prioritása az élelmiszer-önellátás biztosítása mellett az élelmiszeripari technológiák fejlesztése, a klímaváltozáshoz való adaptáció és a fenntartható mezőgazdaság fejlesztése. Az agrárpolitika végrehajtásának utasításaiban szerepel a víztakarékos és alternatív vízforrásokat felhasználó mezőgazdaság kialakításának, a megújuló energiaforrások kihasználásának és a biológiai mezőgazdaság elterjesztésének a fontossága, illetve ezek kiemelt támogatásának szükségszerűsége. 2019 óta az ágazat jelentős fejlődésnek indult, 2020-ban a koronavírus járvány ellenére is 3%-os növekedést tudott elérni, főleg az olíva olaj termelés területén (+28%).

Kilátások

2. Kormányzati szektorális fókusz (2)

Az **IKT** stratégia célkitűzései az ágazat hozzáadott értékének megháromszorozása, az export megötszörözése, a lakossági internethozzáférés 60%-ra való növelése és a nagysebességű mobilhálózathoz való lakossági hozzáférés 50%-ra növelése. A célkitűzések eléréséhez a Kormány fejleszti a nagysebességű szolgáltatást, informatizálja az államigazgatást, törekszik egy Off-Shore szolgáltatói szerep kialakítására és a modern technológiák lakossági használatának népszerűsítésére. A célkitűzések elérése érdekében 6 kategóriában összesen 22 elsőbbségi projektet határoztak meg. Az infrastruktúra-fejlesztés kiemelt projektje a mobilszolgáltatók összehangolása, a szolgáltatások egységesítése és az IPv6-ra történő átállás koordinálása. A lakossági használat népszerűsítésének és a közigazgatás informatizálásának kiemelt projektjei többek között az e-kormányzat, e-közösség, e-oktatás és e-kultúra kialakítása, míg az e-Business kategóriában olyan projektek szerepelnek, mint az online fizetés biztonságának garantálása, az e-egészségügy, e-turizmus, e-vásárlás és e-logisztika kialakítása és elterjesztése.

A **turizmusfejlesztési** stratégia pillére a Tunézia márkanév megerősítése, a turisztikai kínálat diverzifikálása és az e-turizmus feltételeinek kialakítása. A márkanév megerősítésének eszköze a külföldön használt kommunikáció összehangolása és az arculati elemek egységesítése, a külképviseletek turizmuspromóciós szerepének megerősítése. A kínálatdiverzifikálás egyaránt vonatkozik a működő szállodák szabadidő-programajánlatainak bővítésére, a szálláshelyfajták diverzifikálására (vendégházak, villalakások, falusi elhelyezések, stb.) és a kulturális, a termál-, a gyógy- és a bevásárlóturizmus kínálatának bővítésére. Az utóbbi kettő kifejezetten az algériai és líbiai turisták vonatkozásában. Az informatizálás első lépése a Nemzeti Turisztikai Hivatalnál (ONTT) elkülönülő hivatali, szakmai és lakossági felületek létrehozása, az e-turizmus elterjesztését célzó oktatások megszervezése és az elektronikus turisztikai adminisztráció kötelezővé tétele.

Kilátások

3. Feltételezett jövőbeli húzóágazatok

A jövőbeli húzóágazatok az ipar magasabb hozzáadott értékű területein keresendők. Mintegy 50 felsőoktatási intézmény évi 8000 informatikus mérnököt bocsájt a munkaerőpiacra, mely gyakorlatilag azonnal el tud helyezkedni egyrészt a nagy európai számítástechnikai szolgáltatóknak és tanácsadócégeknek való helyi beszállítás révén, másrészt a szub-szaharai országokba exportáló tunéziai számítástechnikai szolgáltatóknál és szoftvergyártóknál való elhelyezkedés révén. A nemrég létrehozott Off-Shore IKT technoparknak és Cyberpark-hálózatnak köszönhetően rohamosan nő a Start-upok száma. A Start-upereknek nyújtott támogatásoknak (üzleti coaching, pitch és hackathon rendezvények) köszönhetően nő ezek túlélésének és nemzetközi piacokra való kilépésének aránya is. Az informatikusokon kívül évente mintegy 10000 gépész-, vegyész-, villamos-, építő- és tervezőmérnök, 6500 mesterfokozatú tudományos szakember és 2000 orvos kerül a munkaerőpiacra. Az országban 35 kutatóközpontot, 147 kutatólaboratóriumot és 610 kutatócsoportot tartanak nyilván. Fejlődnek a biotechnológiai anyag- és eszközgyártók és jelentős fejlődési potenciál van az anyagtudományok ipari alkalmazásainak elterjedésében. A hagyományosan erős textilipar is a technikai textilgyártás irányába fejlődik.

4. Veszélyek, piacra lépési nehézségek

A magyar cégek piacra lépését nehezítő tényező a földrajzi távolság, valamint az üzletkötési szokások, mentalitások és erkölcsök különbözősége. Az eredményes működés alapvető feltétele a személyes kapcsolatok kialakítása és folyamatos ápolása.

Tunézia több országgal van szabadkereskedelmi megállapodásban (köztük az EU-val), azonban a gyakorlatban számtalan piacvédelmi intézkedést alkalmaz a tunéziai stratégiai célkitűzéseket veszélyeztető termékek vonatkozásában. A mezőgazdasági termékek tekintetében számos növény- és állategészségügyi követelménynek kell megfelelni, ezek határátlépéskor történő ellenőrzésének adminisztrációs költségével együtt. A vegyipari, textilipari, gépipari és távközlési eszközök tekintetében is kötelező technikai ellenőrzést végeznek, melynek idejére a termékek nem hagyhatják el a kikötői vámszabadterületet, ami vámraktározási többletköltséget eredményez. A kozmetikumok, iskolai felszerelések és játékok kapcsán igazolni kell, hogy az adott importterméket ugyanabban a formában forgalmazzák a származási országban is. Az egészségipari termékek tekintetében pedig az Egészségügyi Minisztériumot, a Kereskedelmi Minisztériumot és a Központi Gyógyszerellátó vállalatot is érintő bonyolult (és költséges) engedélyezési procedúra van érvényben.

Kilátások

4. Veszélyek, piacra lépési nehézségek (2)

Tunéziában kötött devizagazdálkodás folyik és kétszintű bankrendszer működik. Törvény szabályozza és a jegybank ellenőrzi a nemzetközi átutalásokat. A kimenő utalásoknál részletesen ellenőrzik az importdokumentációt és visszatartják az ellentétel nélküli, vagy nem igazolt, illetve nem ellenőrizhető ellentétellel rendelkező utalásokat. Tilos az előre fizetés és szigorú szerződéses feltételei vannak a maximum 30%-os előlegfizetésnek.

Az élelmiszeripari termékek tekintetében további nehézség, hogy azok legkisebb kiszerezésének csomagolásán eredetileg is szerepelnie kell arab-nyelvű feliratnak, minimumkövetelményként a termék nevével, összetételével, a származási ország és a szavatosság megjelölésével. A csomagolás arab-nyelvű utólagos feliratozása, címkézése nem megengedett.

5. Adókönyezet rövid bemutatása

A vállalati nyereségadó általános mértéke 35%, de csak 10% nyereségadót fizetnek a mezőgazdasági és halászati vállalkozások, az oktatási és kulturális szolgáltatók, az exportra termelő vállalatok és a vámmentes ipari parkokban lévő vállalatok. A nyereségadón felül 10% osztalékadót kell viszont fizetni a vállalkozásból kivett nyereség után. 20% nyereségadót fizetnek az évi félmillió dinárnál (170 ezer eurónál) kisebb forgalmat generáló kis- és középvállalatok. A mikrovállalatoknak pedig lehetőségük van átalánydíjas (nem forgalomutáni) adózást választaniuk.

Hatsávós a személyi jövedelemadó (SZJA) 0, 15, 20, 25, 30 és 35%-os adófizetési kötelezettségekkel. Az évi 1500,- dinárnál (500,- eurónál) kisebb jövedelműek nem fizetnek SZJA-t. 15% vonatkozik az 1500 és 5000 közötti, 20% az 5 és 10 ezer közötti, 25% a 10 és 20 ezer közötti és 30% a 20 és 50 ezer közötti jövedelemrészre. Az 50 ezer dinár feletti jövedelemrész esik a 35%-os adókulcsba. Egy átlagos fizetésű munkás vagy közalkalmazott által fizetendő SZJA 12-14% körül alakul.

Négykulcsos az állami forgalmi adó (ÁFA). Nem terheli ÁFA a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékeket. 7%-os kulcs érvényes a gyógyszerekre és a kézművesipari termékekre, a közösségi közlekedésre, az orvosi, a szállodai és az éttermi szolgáltatásokra. 13%-os ÁFA-ja van az energiahordozóknak, az alacsony feszültségű villamosáramnak, valamint az ügyvédi, mérnöki és adótanácsadói szolgáltatásoknak. 19%-os ÁFA-t kell fizetni a legtöbb ipari késztermék után, a telekommunikációs szolgáltatások után és az ingatlanvásárlások után. Létezik továbbá egy úgynevezett számlázási illeték, amit abban az esetben kell megfizetni, ha a vásárolt termékről vagy szolgáltatásról számlát állítanak ki (ami egyáltalán nem kötelező gyakorlat).

Kilátások

5. Adókönyezet rövid bemutatása (2)

25%-os jövedéki adó terheli a kávé, teát és ásványvizet. Kiszereleéstől függően 40 és 150% közötti jövedéki adó van a dohánytermékeken. Fajtától és elnevezéstől függően 395 és 683% közti jövedéki adója van az égetett szesnek. Kiszereleéstől függően, literenként 0,7 és 1,8 dinár közötti jövedéki adó terheli a sört és a bort, ami a habzóbor esetében 16 dinár. Hektoliterenként 4,2 és 380 dinár közötti jövedéki adó terheli a további felhasználásra szánt, orvosi és fertőtlenítési célú alkoholos termékeket. Fajtától függően literenkénti 3,5 és 6 dinár közötti jövedéki adó van a nyersolajon, fűtő- és világítóolajon, valamint 19 és 23 dinár közötti jövedéki adó van az üzemanyagokon.

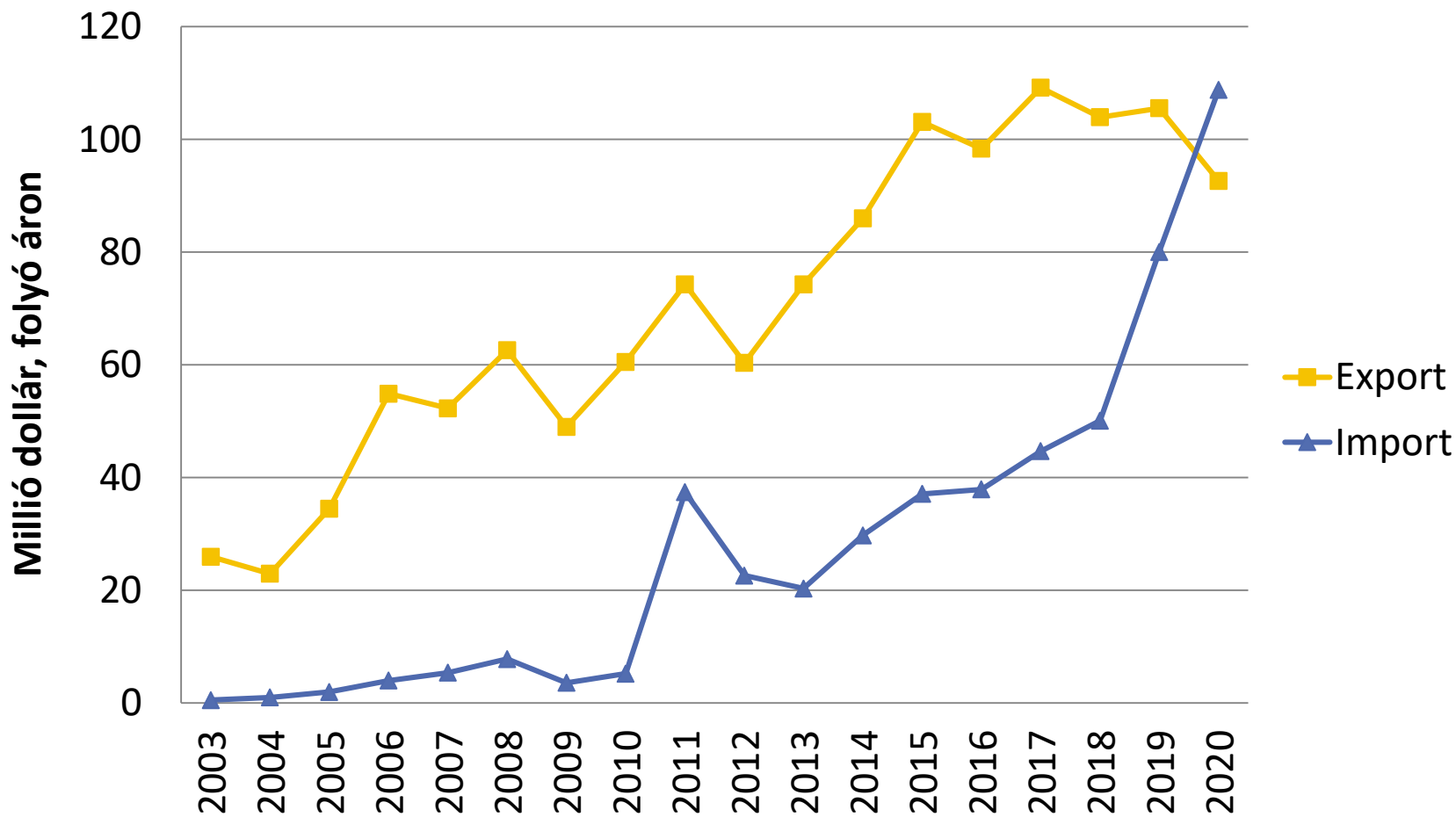
6. Kormányzati beruházási prioritások (pl. infrastruktúra, digitalizáció, oktatás, mezőgazdaság, stb.)

A kormányzat 2020-ig tartó fejlesztési tervében 5,3 milliárd dinár (mintegy 1,8 milliárd euro) értékben szerepel autópálya-, közút- és hídépítés. 2,8 milliárd dinár értékben terveznek erőmű és villamoshálózat-fejlesztést, 2,5 milliárd dinár értékben kikötőfejlesztést, 1,9 milliárd dinár értékben vasútfejlesztést és 546 millió dinár értékben a szénhidrogén-kitermelés és szállítás fejlesztését. 591 millió dinárt (200 millió eurót) terveznek elkülöníteni az IKT stratégia végrehajtására és 1200 millió dinárt öt darab logisztikai központ létrehozására. A társadalmi integráció és humánerőforrás fejlesztés keretein belül 900 millió dináros terv van szociális lakásépítésre és 450 millió a szegénynegyedek felzárkóztatására. 600 millió dinárt terveznek az oktatási infrastruktúra megerősítésére, 687 millió dinárt négy darab kórház megépítésére és 227 millió dinárt a sportinfrastruktúra fejlesztésére. A regionális integráció fejlesztésének keretein belül 2,5 milliárd dinárral számolják a regionális fejlesztési program költségét és 1,3 milliárd dinárral az önkormányzatok befektetésösztönzési támogatását. Ugyanitt 655 millió dinárért terveznek összesen nyolc, integrált mezőgazdaságfejlesztési projektet, amihez hozzájön 881 millió dinár értékben három tengervíz-sótalanító üzem és 920 millió dinár értékben három szélenergia-farm és egy naperőmű építésének terve.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Kereskedelmi forgalom

Forrás: KSH

Kereskedelmi kapcsolatok

1. Magyar vállalati attitűd az ország piaca felé

A magyar vállalkozók többsége komoly fenntartásokkal viszonyul a tunéziai piachoz, pedig vannak területek, ahol mutatkozik áttörési lehetőség (pl. egészségipar). A tunéziai magánszektorban számos olyan szereplője van, aki tőkeerős, független, jó európai kapcsolatokkal rendelkezik, és nyitottan mutatkozik a magyar piac felé. Különösen fontos szerepe van Tunéziának az afrikai és közel-keleti piac felé nyitni kívánó magyar vállalkozások számára, mivel az ország egyfajta „kapuként” működik, és jó kereskedelmi kapcsolatokat alakított ki ezekben a régiókban. Ugyanakkor, a francia nyelvtudás elengedhetetlen a helyi partnerek bizalmának elnyeréséhez, és az üzletkötés zökkenőmentessé tételéhez.

2. Exportszerkezet, hozzáadott érték, kiemelkedő szereplők (kétoldalú áruforgalom termékcsoport szinten, táblázatos formában KSH-tól)

Az exportszerkezet legnagyobb részét kitevő villamos gépek, készülékek és műszerek javarészt a hazánkban gyártó nagy nemzetközi vállalatok értékesítését tükrözik, míg a megnövekedett közúti járműkivitelünk az esztergomi Suzuki tunéziai bevezetésének eredménye. A magyar kis- és középvállalatok tevékenységét az exportszerkezetben leginkább a feldolgozott termékek exportja mutatja, azon belül is kiemelten a szerves vegyi termékek, a gumigyártmányok és a textilfonal, szövet és textilipari gyártmányok kivitele tükrözi.

TUN-HU kétoldalú kapcsolatok	2018 (millió EUR)	2019 (millió EUR)	Változás 2019 / 2018 (%)
Teljes termékforgalom export	85,70	87,06	+1,6
Teljes termékforgalom import	41,31	65,98	+59,7
Áruforgalom (export+import)	127,01	153,05	+20,5
Külkereskedelmi többlet	44,41	21,07	-52,55
Gépek és gépi berendezések exportja	61,77	60,3	-2,38
Gépek és gépi berendezések importja	36,73	60,56	+64
Áruforgalom (export+import)	98,5	120,84	+22,71
Külkereskedelmi többlet	25,04	-0,26	-101
Feldolgozott termékek exportja	23,02	25,92	+12,57
Feldolgozott termékek importja	3,86	4,77	+23,5
Áruforgalom (export+import)	26,88	30,68	+14,14
Külkereskedelmi többlet	19,16	21,15	+10,37

Kereskedelmi kapcsolatok

3. Gazdaságdiplomáciai kapcsolatrendszerünk (GEM, GVB, magas szintű találkozók, vízummentesség – minden, ami az üzleti életet könnyíti, segíti)

A Tunéziai Köztársaság és Magyarország képviselői 2004. július 22-én írtak alá Gazdasági Együttműködési Megállapodást (GEM) Budapesten. Az ennek értelmében született kormányközi Gazdasági Vegyesbizottság (GVB) első ülésére 2010. március 10-11-én került sor Tuniszban. A második ülés 2012. november 06-08-án volt Budapesten, a harmadik ülést 2016. március 10-11-én tartották Tuniszban, a negyedik ülést pedig 2019. április 29-30-án Budapesten. A következő ülésre – a koronavírus függvényében – várhatóan 2021 őszén kerül sor Tuniszban.

Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter úr legutóbb 2019. január 23-án tett hivatalos látogatást Tuniszban, ahol fogadta Béji Caïd Essebsi köztársasági elnök, majd megbeszélést folytatott Khémaies Jhinaoui külügyminiszterrel. Miniszter úr 2019. szeptember 27-én, az ENSZ Közgyűlés margóján találkozott tunéziai partnerével. Trócsányi László meghívására 2019. június 19-20-án Budapestre látogatott Mohamed Karim El Jamoussi igazságügyi miniszter, akit Kövér László házelnök is fogadott. A 2020. szeptemberi kormányalakítás óta még nem került sor magas szintű látogatásra.

4. Vásárokon való részvétel, kereskedelmi delegációk az elmúlt egy évben

2020-ban a koronavírus járvány miatt kereskedelmi célú találkozók szinte kizárólag virtuális formában tudtak megvalósulni. 2020. július 15-én került sor a tunéziai export ügynökség online üzleti fórumára, a HEPA szervezésében. A rendezvényen közel 100 cég vett részt, köztük kiemelt exportőr partnerek. December 14-én szintén a HEPA szervezésében került sor egy három országot – Tunéziát, Marokkót és Algériát – érintő orvosi műszer roadshowra, amelyen Tunézia vonatkozásában 30 magyar vállalat kapott lehetőséget a bemutatkozásra.

Kereskedelmi kapcsolatok

5. Tervezett megjelenések, támogatott kiállítások, delegációk

2021 során magyar vállalatok, delegációk várhatóan csak a koronavírus járvány lecsengésével tudnak Tunéziába látogatni. Addig is, nagykövetségünk igyekszik mindent megtenni annak érdekében, hogy a virtuális térben minél több találkozó jöjjön létre, és minél több partnerkapcsolat szülessen.

2021 januárjában a keszthelyi Burgonyakutatói Központ lehetőséget kapott magyar burgonyafajták tunéziai meghonosítására. A fajtabevezetéshez szükséges tesztek a tunéziai mezőgazdasági kutatóintézet (INRAT) fogja végezni, 2021 és 2022 során. Ezen kívül, a mezőgazdaság területén további együttműködések tervezünk megvalósítani, pl. a tevetej felhasználásra vonatkozóan, a Magyar Tejgazdasági Kísérleti Intézet Kft. Közreműködésével.

6. Üzleti környezetre vonatkozó gyakorlati tudnivalók: állami ünnepek, üzleti kultúra tudnivalók (interkulturális, protokoll, stb.)

Állami ünnepek Tunéziában az alábbiak:

- Január 1. (Újév)
- Január 14. (a Forradalom és a Fiatalok napja)
- Március 20. (Függetlenség napja)
- Április 9. (Mártírok napja)
- Május 1. (Munka ünnepe)
- Július 25. (Köztársaság napja)
- Augusztus 13. (a Nők és a Család napja)
- Október 15. (Felszabadulás napja)

Kereskedelmi kapcsolatok

6. Üzleti környezetre vonatkozó gyakorlati tudnivalók (2)

Az állami ünnepnapokon túl teljes munkaszünet érvényesül az alábbi vallási ünnepeken, melyek időpontja a hold állásától függően, a Gergely naptárban évről évre változik:

- Aïd-el-Fitr (a böjti időszakot záró háromnapos ünnep), melyre 2021-ben előreláthatóan május 12-15-ig kerül sor.
- Aïd-el-Idha vagy Aïd-el-Kébir (kétnapos áldozati ünnep), melyre 2021-ben július 19-21-ig kerül sor.
- Muszlim újév, melyre 2021-ben augusztus 9-én kerül sor.
- Al Mawlid (a próféta születésének a napja), melyre 2021-ben október 18-án kerül sor.

A vallási ünnepek pontos időpontját az országos főmufti csak a tervezett ünnepnap előtti napon tűzi ki, így azok időpontja egy-két nappal eltérhet a várttól.

A hivatalok jellemző nyitvatartási ideje hétfőtől csütörtökig, reggel 08:30-tól 12:30-ig és délután 13:30-tól 17:30-ig, míg pénteken 08:00-tól 13:00-ig és 14:30-tól 17:30-ig van. A bankok hétfőtől péntekig, reggel 08:00-tól 17:00 óráig tartanak nyitva, de a pénztári nyitva tartás általában 16:00 óráig értendő.

A nyári időszakban (júliusban és augusztusban), az egyszeri munkamenetnek nevezett nyitva tartás alapján a hivatalok hétfőtől csütörtökig 08:00-tól 14:30-ig, míg pénteken 08:00-tól 13:30-ig tartanak nyitva. A bankok ugyanebben az időszakban 08:00-tól 14:00-ig vannak nyitva és 13:00 óráig működtetnek pénztárforgalmat. Egyszeri munkamenet van érvényben a böjti hónapban is, ami 2019-ben május 6-tól június 4-ig valószínű, majd 2020-ban április 23-tól május 23-ig várható.

Az üzleti életben különös jelentősége van a személyes kapcsolatoknak. Ennek formái változatosak és messze túlnyúlnak az egyszerű üzleti megbeszélésen. Fontos a partner életkörülményeinek, családi helyzetének és gyermekeinek megismerése is. A vallási körülmények között nem általános a szeszes italok fogyasztása, de négy szemközt és külföldön az üzletemberek többsége nem veti meg az alkoholt. Nem ritka, hogy egy delegáció részeként, honfitársainak társaságában a tunéziai üzletember teljes absztinenciát vall, de mikor egyedül marad külföldi partnerével szívesen fogyaszt és elfogad ezt-azt. Nem jelentéktelen a korrupció szerepe sem, különösen az állami megrendelések tekintetében.

Az üzleti tárgyalásokra napközben, vagy délután kerül sor és javasolt egy nappal korábban emlékeztető hívást adni a partner felé. Tárgyalás során az azonnal lényegre törő, amerikai stílusú megbeszélések helyett célszerűbb a közvetett, először az általánosabb, személyesebb (barátok, család, hobby) tárgyú beszélgetés, akár viccek cseréje is. A megfelelő légkör létrejötte után lehet a tárgyra térni. A megbeszélés kimenetelétől függetlenül a záró aktus mindig kellemes, vidám hangulatú legyen. Különösen kormányzati hivatalokban előnyös, ha van egy olyan helyi közbenjáró, aki már rendelkezik kapcsolatokkal az adott hivatalban és elvégzi az előzetes bemutatásokat. Az első találkozástól nem szabad sokat várni, az érdemibb megbeszélések általában később következnek, formális szerződés létrejötte pedig akár éveket vehet igénybe. A legtöbb üzletember igen diplomatikus; inkább ad egy udvarias választ egy mosoly kíséretében, semmint, hogy nemet mondjon, vagy ellenvéleményt nyilvánítson. Egy szokványos „igen” tehát nagyon változatos tartalmat hordozhat, ezért érdemes a nüánszokat figyelni.

Kereskedelmi kapcsolatok

7. Beviteli szabályozás sajátosságai, különleges előírások, piacra lépési nehézségek

Tunéziai behozatalt csak külkereskedelmi tevékenységet is feltüntető cégjegyzéssel rendelkező helyi vállalat, vagy tranzitőr szolgáltató láthat el. A külkereskedelmi tevékenység bejegyzésének egyik feltétele, hogy az adott vállalat alaptőkéje meghaladja a 150 ezer dinárt (mintegy 50 ezer eurót) és ne legyen semmilyen vám vagy adótartozása. Az árubehozatal általános jelleggel nem engedélyköteles, de számos termék tekintetében kell valamilyen szakintézmény előzetes engedélyét beszerezni.

A mezőgazdasági termékek tekintetében számos növény- és állategészségügyi követelménynek kell megfelelni, ezek határátlépéskor történő ellenőrzésének adminisztrációs költségével együtt. A vegyipari, textilipari, gépipari és távközlési eszközök tekintetében kötelező a technikai ellenőrzés, melynek idejére a termékek nem hagyhatják el a kikötői vámszabadterületet, ami vámraktározási többletköltséget eredményez. A kozmetikumok, iskolai felszerelések és játékok kapcsán igazolni kell, hogy az adott importterméket ugyanabban a formában forgalmazzák a származási országban is. Az egészségipari termékek tekintetében pedig az Egészségügyi Minisztériumot, a Kereskedelmi Minisztériumot és a Központi Gyógyszerellátó vállalatot is érintő, bonyolult (és költséges) engedélyezési procedura van érvényben.

Az élelmiszeripari termékek tekintetében további nehézség, hogy azok legkisebb kiserelésének csomagolásán eredetileg is szerepelnie kell arab-nyelvű feliratnak, minimumkövetelményként a termék nevével, összetételével, a származási ország és a szavatosság megjelölésével. A csomagolás arab-nyelvű utólagos feliratozása, címkézése nem megengedett.

8. Bankrendszer, ajánlott fizetési módzatok (nemfizetési kockázat szintje), árfolyamkockázat

Tunéziában kötött devizagazdálkodás folyik és kétszintű bankrendszer működik. Törvény szabályozza és a jegybank ellenőrzi a nemzetközi átutalásokat. A kimenő utalásoknál részletesen ellenőrzik az importdokumentációt és visszatartják az ellentétel nélküli, vagy nem igazolt, illetve nem ellenőrizhető ellentétellel rendelkező utalásokat. Tilos az előre fizetés és szigorú szerződéses feltételei vannak a maximum 30%-os előlegfizetésnek.

A vevő nemfizetésének általános kockázata nem magasabb, mint bárhol máshol a világon, de egy esetlegesen hazánkból irányított és jogsegélyegyezmény alapján végrehajtásra kerülő bírósági eljárás idő- és költségigénye rendkívül magas, kimenetele pedig kétséges. Mindenképp a biztonságos fizetési megoldásokat javasoljuk, így kisebb összegeknél az okmányos inkasszót (Cash Against Document), nagy-értékű kivitelnél pedig a visszaigazolt akkreditívet (Confirmed Letter of Credit) ajánljuk.

Az általános országgkockázat csekély. A kereskedelmi bankok pedig a jegybank ellenőrzése alatt működnek, így megbízhatóak. A jelentősebbek: Al-Baraka Bank, Amen Bank, Arab Tunisian Bank, Attijari Bank, Banque d'Habitat, Banque de Tunisie et des Emirats, Banque Internationale Arabe de Tunisie, Banque Nationale Agricole, Qatar National Bank, Sociéte Tunisienne de Banque (a belga KBC tunéziai érdekeltsége), Union Bancaire pour le Commerce et l'Industrie (a francia BNP Paribas tunéziai bankja), Union Internationale de Banques (a francia Sociéte Générale tunéziai bankja). Megjegyezzük ugyanakkor, hogy egyik tunéziai banknak sincs közvetlen magyarországi kapcsolata, így az átutalások a nemzetközi pénzintézetek esetén, azok nemzetközi központján, vagy ennek hiányában az Európai Központi Bankon keresztül teljesülnek és több napot is igénybe vehetnek.

A tunéziai dinár lakossági forgalomban nem konvertibilis, így határozottan javasolt a külkereskedelmi ügyleteket euróban vagy dollárban kötni (a külkereskedelmi tevékenységgel rendelkező vállalatok eleve jogosultak euróban vagy dollárban szerződni és számlázni).

Kereskedelmi kapcsolatok

9. Egyéb üzleti kockázati faktorok a célsországban (partnerek ellenőrzésének módja, pl. van-e kötelező kamarai nyilvántartás, korrupció esélye, átlagos üzletkötési idő, stb.)

Nincs kötelező kamarai tagság, de a külkereskedelmi ügyintézés megköveteli, hogy az ebben érintett vállalatok bizonyos szolgáltatásokért (pl. származásigazolás) a helyileg illetékes kamarához forduljanak. A vállalatalapítások, felszámolások, tulajdonos- és vezető tisztségviselő változások, alaptőke-emelések és csökkentések, székhelyváltások, stb. bírósági bejegyzése és a hivatalos közlönyben való megjelentetése viszont kötelező és online is ellenőrizhető az alábbi linken történő regisztrációt követően: <https://www.infojort.com>

A feljebb is kifejtetteknek megfelelően, nem jelentéktelen a korrupció szerepe. Az üzleti tárgyalások pedig gyakorlatilag sosem egyfordulósak. Az első általános és személyes ismerkedést célzó megbeszélést kell, hogy kövesse második, harmadik és sokadik megbeszélés is, amiben a sikeres üzletkötés akár éveket is igénybe vehet.

10. Közbeszerzési rendszer, részvételi lehetőségek projekteken, közbeszerzésekben, pályázatokban

A helyi közbeszerzési törvény vonatkozik minden költségvetési gazdálkodást folytató szerv beruházási, beszerzési és szolgáltatási szerződésére, beleértve az államigazgatási, közigazgatási és önkormányzati szerveken kívül a tudományos kutatóintézetek, egyetemek, iskolák, kórházak és rendelőintézetek, kulturális intézetek minden szerződésére, valamint az állami tulajdonú vállalatokra is. A közbeszerzések nyíltak és online is hozzáférhetőek az alábbi linken való regisztrációt követően: <http://www.marchespublics.gov.tn>

A közbeszerzési kiírók rendkívül nagy száma és távolról gyakorlatilag átláthatatlan tenderhalmaza miatt iparáganként változó az ezeken való közvetlen külföldi részvétel hatékonysága. Számos területen kialakult egy importőri és disztribútori hálózat melyben néhány tíz, erre szakosodott közvetítővállalattal látja el az adott terület importtermékeinek tunéziai képviselőjét, nyomon követik a tendereket, és kiszolgálják a vevőket. Ezek a tunéziai vállalkozások minimális, helyben hozzáadott érték esetén a tenderekben preferált helyi pályázóként is részt tudnak venni a versenyben, a valójában importból származó termékekkel. Célszerűnek tartjuk tehát nem a tenderkiírások figyelését és közvetlenül hazánkból való pályázását, hanem a magyar termékek vagy szolgáltatásnak megfelelő helyi partner előzetes felkutatását és megbízását a terméknek vagy szolgáltatásnak megfelelő tenderek figyelésével és pályázásával.

Kereskedelmi kapcsolatok

11. Célországban található partnerszervezetek (kamarák, szövetségek, exportösztönző társszervezet)

Tunéziában hét regionális (több kormányzóságot is lefedő) kereskedelmi és iparkamara működik, nevezetesen Tuniszban, Sousse-ban, Nabeulben, Sfax-ban, Bizerte-ben, Gafsa-ban és Gabes-ban. Nincs kamarai ernyőszervezet, vagy országos kamara. Megemlítendő viszont a Tunéziai Vegyeskamarák Tanácsa, melynek tagja az országos hatáskörrel működő tunéziai-francia, tunéziai-olasz, tunéziaispanyol, tunéziai-német, tunéziai-brit, tunéziai-svájci, tunéziai-belga-luxemburgi, tunéziai-holland, tunéziai-skandináv, tunéziai-amerikai, tunéziai-kanadai, tunéziai-japán és tunéziai-kínai vegyeskamara.

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának (BKIK) a Tuniszi Kereskedelmi és Iparkamarával (Cambre de Commerce et d'Industrie de Tunis - CCIT) van érvényes együttműködési megállapodása, de partnerszervezetnek tekintjük a Tunéziai-Német Kereskedelmi és Iparkamarát (Außenhandelskammern - AHK) is, miután annak tagja a Magyar Nemzeti Kereskedőház (MNKH) Zrt. tunéziai partnervállalata. Együttműködési megállapodás van érvényben az MNKH Zrt. és tunéziai társszervezete, a Centre de Promotion des Exportations (CEPEX), valamint a Hungarian Investment Promotion Agency (HIPA) és annak tunéziai társszervezete, a Foreign Investment Promotion Agency (FIPA) között is.

2020. november 19-én aláírásra került a Tuniszi Kereskedelmi és Iparkamara (CCIT) és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) között egy megállapodás, az új Magyar-Tunéziai Üzleti Tanács megalakítására vonatkozóan. A tanács magyar elnöke Kiss Adrián, a Hungarian Water Technology Corporation ügyvezető igazgatója, tunéziai társelnöke pedig Zoubeir Chaieb, az AETech informatikai vállalat elnök vezérigazgatója.

12. Kapcsolatfelvétel, partnerkeresés javasolt módja (vásárok, kamarai kapcsolat, ágazati szövetségek, disztribútorokon közvetlenül stb.)

A tunéziai partnerkeresésre kiválóan alkalmasak a legnagyobb nemzetközi vásárok, kiállítóként és látogatóként egyaránt. A CCIT működteti az amerikai támogatásból kifejlesztett Tunisia Trading honlapot (<https://www.tunisia-trading.com>), amely konkrét termékek és szolgáltatások esetén a leghatékonyabb tunéziai partnerkeresési felület, vevő és eladó között. Az iparági szövetségeket és ezek tagvállalatait a Tunéziai Ipari, Kereskedelmi és Kézművesipari Szövetség (Union Tunisienne de l'Industrie, du Commerce et de l'Artisanat – UTICA) honlapján lehet felkutatni itt: <http://www.utica.org.tn>. Mindezen felül pedig a tuniszi magyar nagykövetség külgazdasági irodája is tud segítséget nyújtani a magyar termékek tunéziai képviselését ellátni kész és képes tunéziai disztribútorok felkutatásában és/vagy leellenőrzésében.

Kereskedelmi kapcsolatok

13. Fizetési módokat, és javasolt értékesítési csatornák

A bankrendszer sajátosságaiból adódóan, de megmaradva a biztonságos fizetési módokat az okmányos inkasszót (Cash Against Document) és a visszaigazolt akkreditívet (Confirmed Letter of Credit) javasoljuk. Lehet szerződni halasztott fizetési megoldásokkal is, de a kereskedelmi kapcsolatok elején, a tartós tunéziai jelenlét és a vevőbe vetett maximális bizalom hiányában, az esetleges jogviták költség- és időigényére is tekintettel, azokat nem javasoljuk.

A kulturális és szokásbéli különbségek miatt mindenképpen érdemes helyi ügynököt vagy képviselőt megbízni a piaci bemutatkozással, az áru terítésével. A helyi képviselő kiválasztása ugyanakkor alapos és körültekintő munkát igényel, egyrészt mert sok opportunist, egyszeri hasznot kereső és nem annyira tapasztalt „ügynök” létezik, másrészt mert a szerződéses kapcsolatból utólag nagyon nehéz kilépni. A legtöbb tunéziai importőr generál kereskedőként tevékenykedik, és számos márkát képvisel, ugyanakkor minden képviselt márka tulajdonosától megköveteli a kizárólagosságot.

A tunéziai jog az ügynöki szerződést magánjogi megállapodásnak tekinti. A tevékenység ellenértékében a felek a tevékenység jellegétől függően, szabadon megállapodhatnak fix vagy jutalékos ellentételezésben, illetve ezek bármilyen kombinációjában. A franchise szerződés nem terjedt el, mivel a szigorú devizagazdálkodás nem teszi lehetővé a franchisedíj külföldre történő átutalását.

Annak függvényében, hogy a fogyasztók, illetve végfelhasználók hol helyezkednek el, szükség lehet képviselési hálózatra is. Egyes személyi ügynök vagy képviselő esetében – az ország méreteire való tekintettel – célszerű a megbízott ügynök vagy képviselő szerződésében kikötni a területi hatáskört és az azon belüli tevékenységének fokát, a vidéki vevők felkeresésének gyakoriságát. Tunézia Algériával és Líbiával fenntartott szabadkereskedelmi megállapodásainak köszönhetően köthető ezen országokra is kiterjedő regionális képviselési szerződés, de célszerű arról megbizonyosodni, hogy a tunéziai képviselő valóban rendelkezik megfelelő kapcsolatrendszerrel a szomszédos országokban is.

Kereskedelmi kapcsolatok

14. Szállítási lehetőségek és feltételei

A Tunéziába exportált magyar termékek legnagyobb többségét a nagy nemzetközi konténerszállító vállalatok, így a dán MAERK, a svájci MSC és a francia CMA-CGM fuvarozza Hamburgba vagy Rotterdamba és Máltán történő átrakodás mellett. Egyedül CMA-CGM alakított ki rendszeres és közvetlen konténerhajó-összeköttetést a francia Marseille és a tuniszi Rades kikötők között, ami – kikerülve a máltai átrakodást – lecsökkenti a szállítási időt, de a magyar szállítók többségének a lehető legelőnytelenebb a marseillei behajózás. A vevővel való megegyezés függvényében bármilyen paritást ki lehet kötni, de az eladó tartós tunéziai jelenléte nélkül nemigen kivitelezhető a DDU és DDP paritás. CFR, CIF, CPT és CIP paritás Tunis-Rades, Bizerte, Sousse és Sfax kikötőkbe vállalható biztonsággal.

Néhány nemzetközi szállítmányozó vállalja nyergesvontatók Ro-Ro szállítását Marseilleből, Genovából, Civitavecchiából és Salernóból. Vontatóval együtt történő közúti szállítást Magyarországról tudomásuk szerint csak a mátészalkai Kádár Speed Kft. vállal, de annak költsége többszöröse a konténeres szállításnak, így többnyire csak a gyógyszeripar néhány napos szállítási határidőt és precíz szállítási hőmérsékletet megkövetelő termékei esetén kifizetődő. Romlandó áru, illetve gyors szállítási igény esetén szóba jöhet a légitelerszállítás is, melyet Budapestről a Lufthansa Cargo, az Air-France Cargo, és a Turkish Cargo vállal. Általában ez utóbbi az olcsóbb.

Kereskedelmi dokumentáció, áruminta vagy kis-mennyiségű export kijuttatását vállalják a gyorspostai szolgáltatók is, de csak a FedExnek és a UPS-nek van Tunézián belüli saját disztribúciója és nyomkövetési szolgáltatása (a többi cég a tunéziai vámkezelést követően átadja a csomagot a Tunéziai Postának és kézbesítettnek tekinti a küldeményt, amit aztán kereshet a vevő..).

Befektetési kapcsolatok

1. Legnagyobb magyarországi befektetők és tevékenységük

Az MNB adatai alapján mind a Tunéziából Magyarországra, mind a Magyarországról Tunéziába irányuló működőtőke-befektetés elenyésző. Tunéziai tulajdonhányad az alábbi magyar vállalkozásokban mutatható ki: Taurus Reisen Idegenforgalmi, Utazásszervező Kereskedelmi és Szolgáltató Kft, Sun & Fun Holidays Kft, Medina Tours Idegenforgalmi, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft, R.H. Mak Hungary Kereskedelmi és Szolgáltató Kft, Sarom International Kft, Sestante Ingatlanbetéti Társaság és Oxford Express Fordító és Szolgáltató Kft.

2. Befektetés-ösztönzési projektek az előző években, fókusz

A kötött devizagazdálkodás mellett rendkívül korlátozottak a tunéziai tőkekihelyezés lehetőségei. Külföldi befektetésre, illetve az ehhez szükséges tőkekihelyezésre csak a kiemelt tunéziai exportvállalatok kaphatnak engedélyt, így nem célszerű a magyar befektetési projektek széleskörű reklámozása.

3. A célország befektetés-ösztönzési rendszerének bemutatása

Tunézia a befektetéstámogatás intenzitását – alapvetően a tervezett befektetés elhelyezkedésének függvényében – négy kategóriába sorolja. A legelmaradottabb déli és nyugati országrészekben a közvetlen állami támogatás másfél millió dináros (mintegy félmillió eurós) felső határ mellett, a befektetés 25%-át adja és az állam vállalja a beruházás kialakítását illető infrastrukturális beruházás 85%-át. Ezen prioritási területeken megvalósuló vállalkozások 10 évre teljesen mentesülnek a nyereségadó alól, a társadalombiztosítási kötelezettség alól, a szakképzési támogatásfizetési kötelezettség alól és a szociális lakásalaphoz való hozzájárulás befizetésének kötelezettsége alól. Az azt követő 10 évben is csak az aktuális költségvetési törvényben meghatározott nyereségadó (vállalkozástól függően a nyereség 35, 20 vagy 10%-a) 50%-át kell befizetniük.

A 2. csoportú befektetési területeken (többnyire az ország mezőgazdaságból és állattenyésztésből élő belső területei) a közvetlen állami támogatás felső határa egymillió dinár és a befektetés 15%-a, valamint az infrastrukturális beruházás 75%-a. Az itt létrejött beruházások is 10 évre mentesülnek a nyereségadó alól, de utána a teljes nyereségadót kötelesek megfizetni. A társadalombiztosítási kötelezettség alól 5 évre mentesülnek és utána 5 éven keresztül, évente növekvő arányban kötelesek a munkaadói járulékot befizetni, hogy a 10. évtől már a teljes járulékot fizessék. Az 1. csoportú befektetési területeken (néhány közepesen fejlett kormányzóság területe) a közvetlen állami támogatás felső határa félmillió dinár és a befektetés 8%-a, valamint az infrastrukturális beruházás 25%-a. Az itt létrejövő beruházások 5 évre mentesülnek a nyereségadó és a társadalombiztosítási kötelezettség alól.

Befektetési kapcsolatok

3. A célország befektetés-ösztönzési rendszerének bemutatása (2)

A támogatás nélküli területekbe a nagyvárosok és a turizusból élő tengerparti területek tartoznak, de ezeken is érvényes az off-shore státusú és az exportra termelő vállalatok megkülönböztetése, melyeknek a szokásos 35 helyett csak 10%-os nyereségadót kell fizetniük. Elhelyezkedéstől független támogatást kapnak az északi partvonalon megvalósuló halászati beruházások a befektetett tőke 25%-ának erejéig, a környezetvédelmi beruházások, a KFI jellegű befektetések és az IKT ipari beruházások a teljes befektetett tőke 20%-ának erejéig, a mezőgazdaságfejlesztési projektek a befektetett tőke 7%-ának erejéig, ami további 8%-al kiegészül, ha a beruházás nehéz klímájú vagy vízszegény környezetben valósul meg.

A kiemelt, ötmillió eurót meghaladó beruházások támogatására nemrég létrehozták a Tunisia Investment Authority (TIA) nevű állami hivatalt, amely egykapus ügykezelést biztosít a Tunéziába befektetni szándékozó nagyvállalatoknak. További információk elérhetők a szervezet honlapján: <https://www.tia.gov.tn>

4. Cégalapítási szabályok, társasági formák, cégbejegyzés adminisztrációs igénye

A tunéziai jog az alábbi cégformákat ismeri:

- Egyszemélyes Korlátolt Felelősségű Társaság (Société Unipersonnelle à Responsabilité Limitée – SUARL);
- Korlátolt Felelősségű Társaság (Société à Responsabilité Limitée – SARL);
- Betéti Részvénytársaság (Société en Commandite par Actions – SCA) ami leginkább a magyar zárt részvénytársaságnak felel meg;
- Anonim Részvénytársaság (Société Anonyme – SA) aminek két alfaja van, a tőzsdén jegyzett és a tőzsdén nem jegyzett, de mindkét esetben nyílt részvénytársaság.

Befektetési kapcsolatok

4. Cégalapítási szabályok, társasági formák, cégbejegyzés adminisztrációs igénye (2)

A cégalapítási folyamat első lépése a cégalapítási szándék bejelentése az Ipar- és Innovációösztönző Ügynökségen (Agence de Promotion de l'Industrie et de l'Innovation – APII). Majd a területileg illetékes elsőfokú bíróságon le kell adni az alapító-okirat egy példányát, amit a bíróság bejegyez. A cégjegyzést biztosító bírósági határozattal kell a pénzügyminisztériumnál megkérni a vállalkozás adószámát, amivel a területileg illetékes adóhatóságnál kell adószámlát nyitni. A cégjegyzést be kell jelenteni a hivatalos közlönyél, amely a legfontosabb adatokat közzéteszi a www.infojort.com honlapon. Ezt követően kell vámazonosítót kérni és utána lehet a külföldi tulajdonosok és vezetők munkavállalási engedélyét igényelni a Munkaügyi Minisztériumnál.

A Korlátolt Felelősségű Társaságnak és az Egyszemélyes Korlátolt Felelősségű Társaságnak nincs minimális alaptőke követelménye, de bizonyos tevékenységek (pl. külkereskedelmi tevékenység) csak 150 ezer dinárt meghaladó alaptőkével rendelkező cégeknek engedélyezhető. A Betéti Részvénytársaság minimális alaptőkéje 5 ezer dinár, az Anonim Részvénytársaságé pedig 50 ezer. A cégalapítás APII költsége 150,- dinár, amihez hozzáadódik 20,- dinár bejegyzési költség és 15,- dinár cégbírósági illeték, továbbá – a szöveg hosszától függően – 100- 300 dinár a hivatalos közlönyben való megjelenésért, valamint a bejegyzésért fizetendő esetleges ügyvédi jutalék, ami a hivatalos költségek többszöröse is lehet. A cégbejegyzés időigénye minden szükséges irat megléte esetén 5- 10 munkanap.

5. Ajánlott cégképviselési formák a célországban

Külföldi vállalatnak Tunéziába irányuló exportjához nincs szükség tunéziai cégbejegyzésre, de határozottan javasolt helyi ügynököt vagy képviselőt megbízni a piaci bemutatkozással, az áru terítésével. Ügynöki vagy képviselési szerződés köthető tunéziai magánszemélyekkel és ilyen tevékenységre szakosodott vállalatokkal is. A helyi jog a szerződést mindkét esetben magánjogi megállapodásnak tekinti. Az ügynöki tevékenység ellentételezésében is szabadon választható fix vagy jutalékos megoldás, vagy ezek bármilyen kombinációja.

Befektetési kapcsolatok

6. Esetleg befektetésekhez igénybe vehető munkaerő támogatások, pályázati források

A befektetések támogatását célzó munkaerő-támogatásokat az APII-nál kell kérvényezni, illetve az ötmillió eurót meghaladó befektetések esetén ezen igény is integrálható az egykapus ügyintézészt nyújtó TIA anyagba. Főszabályként a költségvetés a külföldi befektetők által tunéziai munkavállalók számára biztosított szakképzések 50%-át vállalja az eredeti betanítás tekintetében és 25%-át a későbbi, illetve folyamatos képzés tekintetében, vállalatonként és évente maximum 250 ezer dinár értékben.

Friss diplomások és tartósan munkanélküli diplomások alkalmazása esetén a Nemzeti Foglalkoztatási és Önfoglalkoztatási Ügynökségnél (Agence Nationale pour l'Emploi et le Travail Indépendant – ANETI) lehet igényelni az úgynevezett szakmai életet kezdeményező gyakornoki státuszt, vagy a felsőoktatási diplomások integrációs szerződését, melyek keretében az ANETI egy évig havi 150,- dinárral kiegészíti a fiatal és a tartósan munkanélküli bérét. A tartósan munkanélküli alkalmazása esetén az ANETI további 1000,- dinár egyszeri támogatást fizet a munkaadónak, ha a szerződés lejártát követően véglegesíti a korábbi munkanélkülit.

Megemlítendő még, hogy a befektetési támogatásoknál szabályozva van a munkaadó által fizetendő társadalombiztosítási kötelezettség alóli mentesség is; Teljes mentesség 10 évre a legelmaradottabb régiókban, teljes mentesség 5 évre és utána 5 év alatt évenként csökkenő mentesség a 2. csoportú befektetési területeken, illetve teljes mentesség 5 évre az 1. csoportú befektetési területeken.

7. Jogszabályi háttér bemutatása felsorolás szerűen (pl. van kettős adóztatást kizáró egyezmény, munkavállalási feltételek, stb.)

Kettős adóztatás elkerüléséről Tunézia és Magyarország 1992. május 13-án írt alá megállapodást, ami 1997. május 20-a óta hatályos. A befektetések kölcsönös védelméről 2003. május 13-án írtunk alá kétoldalú megállapodást Tunéziával, ami az Európai Unióhoz való csatlakozásunk okán viszont sosem vált hatályossá. Helyette az Európai Unió és Tunézia között 1995-ben aláírt Társulási Szerződés és a 2012-ben aláírt Előrehozott Partnerségi Szerződés szavatolja a magyar befektetések biztonságát is Tunéziában.

A külföldi munkavállalók tunéziai munkavállalását a tunéziai munkaügyi törvények szabályozzák, alapvetően engedélyhez kötik, mely engedélyt munkavállalónként külön-külön kell megkérni a Munkaügyi Minisztériumnál. Alapszabály, hogy a tunéziai munkaadónak abban az esetben engedélyezhető külföldi munkavállaló alkalmazása, ha az adott (speciális) feladatra nem talál tunéziai munkavállalót. Kivétel ez alól a családi okokból Tunéziában élő külföldi állampolgár (vegyes-házasságok) és a tunéziai vállalattal rendelkező külföldi állampolgár, valamint a külföldi tulajdonban lévő vállalatok esetén, a tulajdonosokon kívül maximum öt külföldi munkavállaló.

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Együttműködési lehetőségek

Vízgyártás

ICT

Szennyvíz és
hulladékkezelési
technológiák

Gáz- és olajipari
berendezések

Alternatív és megújuló
energia

R & D, tudás és
technológia transzfer

Mezőgazdasági és
élelmiszer feldolgozó
technológiák

Gyógyszerek, gyógyászati
berendezések

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTERIUM

Elérhetőségek

Tamás Anna Orsolya, külgazdasági attasé

Cím: 12, Rue Achtart, 1082. Nord-Hilton
Tunis, Cité Mahrajene, Tunisie

Email: Anna.Tamas@mfa.gov.hu

Hivatali telefonszám: 00 216-71-780-544

Mobil telefonszám: 00 216-99-317-290